

Växjö tingsrätt
Mark- och miljödomstolen
Box 81
351 03 Växjö

Datum: 2026-08-26
SMHI Dnr: 2026/1607/6.3.1
Er referens: M 4145-25

mmd.vaxjo@dom.se

Yttrande över Kungörelse - ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för sandutvinning från allmänt vattenområde på Sandhammar bank i Östersjön, i Ystads kommun. Ansökt verksamhet omfattar ett uttag av sammanlagt 370 000 m³ sand från havsbotten

SMHI har tagit del av rubricerad kungörelse och har följande synpunkter. Yttrandet avgränsas till SMHIs verksamhetsområden oceanografi, hydrologi (enbart ytvatten) och meteorologi (inklusive luftmiljö) samt klimatanpassning.

Hydrologi

Avvattning Ståstorpsåns mynning

I teknisk beskrivning beskrivs att utformningen av Ståstorpsåns mynning kommer möjliggöra breddning över svämplan vid höga flöden och över strandplan vid höga vattenstånd i havet. Det framgår inte om utformningen även gjorts med hänsyn till förhållanden med både höga flöden i ån och höga nivåer i havet. SMHI hade gärna sett ett resonemang om risken för att detta inträffar, och eventuella konsekvenser därav.

Data från vattenwebb

I teknisk beskrivning (kapitel 13) redovisas data för Ståstorpsån från S-HYPE med hänvisning SMHI. Dock saknas uppgifter om nedladdningsdatum och/eller modellversion samt vilket delområde (SUBID) som data gäller för. För flödesstatistiken som presenteras i Tabell 13-1 anges tidsperioden för modellerade flöden från S-HYPE till 1991-2021. Korrekt period bör vara 1991-2020.

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Postadress SMHI 601 76 Norrköping • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01 • E-post registrator@smhi.se

SMHI huvudkontor

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 Norrköping

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr.
753 40 Uppsala

SMHI

Besöksadress Göteborgseskaderns plats 3
426 71 Västra Frölunda

Vidare i samma kapitel står att "Det högsta flödet ($4,6 \text{ m}^3/\text{s}$) inträffade 7 juli 2007 enligt SMHI:s modell S-HYPE". Med tanke på osäkerheten i modellberäknade data, speciellt för ett vattendrag där det saknas observationer, anser SMHI att det vore mer korrekt att skriva att "högsta modellberäknade vattenföring under perioden 1991-2020 är omkring $5 \text{ m}^3/\text{s}$ ".

Flöden i framtida klimat

I den tekniska beskrivningen presenteras även klimatscenarier för framtida förändringar i medelvattenföring och 100-årsvattenföring för år i området. Det saknas referens för varifrån uppgifterna kommer. När det gäller flöden i framtida klimat rekommenderar SMHI att uppgifter anges med hänsyn till osäkerheten i klimatmodellerna.

Oceanografi

I tillägg till tidigare givna synpunkter bör följande beaktas.

Trelleborgs, Kristianstads och Ystads kommuner har ansökt om sanduttag som tillsammans uppgår till cirka 1 miljon m^3 . Detta motsvarar sannolikt en betydande del av den mobila sanden inom uttagsområdet, med hänsyn till sandförekomsterna i det till stor del överlappande undersökningsområdet. Volymen är betydligt större än den som historiskt har utvunnits från Sandhammar bank (cirka 0.4 miljoner m^3). Det bör samtidigt beaktas att sandbankens dynamiska karaktär innebär att uttagsområdet inte nödvändigtvis tillförs sand av samma typ eller i samma mängd som historiskt har förekommit där.

Även om effekterna av ett enskilt sanduttag förväntas vara små, är det också värt att beakta den ekologiska hållbarheten av flera uttag. Gärna i ett perspektiv av stigande havsnivåer som bidrar till ett ökat behov av strandfodring framöver om eroderande stränder ska upprätthållas.

Det finns viktiga kopplingar mellan bottenmiljön, vattenpelaren och luften ovanför. Muddring, precis som bottentrålning, har en direkt effekt på bentiska organismer och ekosystem, men även på biogeokemiska processer i både sedimenten och vattenpelaren med konsekvenser för övergödning, syresättning och havets förmåga att ta upp koldioxid.

SMHI noterar att miljökonsekvensbeskrivningen del 2 (Aktbil 4, Bilaga B2, Aktbil 39 Bilaga 1, samt Appendix 16 det vill säga Aktbil 40, Bilaga 1 a) saknar en utredning av konsekvenserna för de planerade uttagen med avseende på spridning av näringsämnen och organiskt material. Specifikt saknas mätningar från både vattenpelaren och sedimentporvatten från undersökningsområdet. Likaså saknar miljökonsekvensbeskrivningen mätningar av miljögifter från området. Därmed saknas dokumentation från platsen som stödjer de bedömningar som görs i Tabell 9-19 (Aktbil 4, Bilaga B2, Aktbil 39, Bilaga 1) och Tabell 2-4 (Aktbil 40, Bilaga 1 a) med avseende på miljökvalitetsnormerna A. 1 och B. 1.

Generellt sett är halterna näringsämnen och organiskt material högre i bottenstraten i jämförelse med vattenpelaren och därmed är det sannolikt att verksamheten bidrar med en viss tillförsel till den fria vattenmassan. I miljökonsekvensbeskrivningen del 2 kapitel 11.5 påtalas det också att verksamheten kan medföra att närsalter som finns

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Postadress SMHI 601 76 Norrköping • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01 • E-post registrator@smhi.se

SMHI huvudkontor

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 Norrköping

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr.
753 40 Uppsala

SMHI

Besöksadress Göteborgskaderns plats 3
426 71 Västra Frölunda

lagrade i sediment virvlas upp och tillgängliggörs i vattenpelaren. Detta bidrag bör skattas och sättas i ett kumulativt perspektiv av upprepade sanduttag i området. Vidare kan det vara värt att beakta att minskad fysisk störning på havsbotten kan bidra till att öka havets förmåga att ta upp koldioxid, vilket är av betydelse för det framtida klimatet (van de Velde et al., 2025¹).

Avdelningschef Magnus Rödin har beslutat i detta ärende som beretts av Linnéa Gimbergson, Charlotta Eriksson, Ylva Ericson och Michaela Borg.

För SMHI

Magnus Rödin
Chef Avdelning Samhällsplanering

¹ van de Velde, S.J., Hylén, A., Meysman, F.J.R., 2025. Ocean alkalinity destruction by anthropogenic seafloor disturbances generates a hidden CO₂ emission. Sci. Adv. 11, eadp9112.